

Ennio STIPČEVIĆ – Tomislav BUŽIĆ – Vito BALIĆ (ur.): *Ivan Lukačić OFMConv. (c. 1585–1648), Sacrae cantiones, Venezia, 1620, mottetti a 1–5 voci, 2^a edizione, Padova: Centro Studi Antoniani, 2023., 23+74 str., ISMN 979-0-705092-63-9*

Obilježivši 400. obljetnicu tiskanja jedinog dosad poznatog djela Lukačićeve glazbene ostavštine, zbirke moteta *Sacrae cantiones* (Venecija, 1620.), glazbenička je struka posebno iščekivala jedno izdanje. Riječ je o drugom kritičkom notnom izdanju u modernoj transkripciji cjelovite Lukačićeve zbirke, objavljenom 2023. godine u Padovi, u ediciji Corpus Musicum Franciscanum (CMF) pri institutu Centro Studi Antoniani. Urednički tim u kojemu su bili Ennio Stipčević, Tomislav Bužić i Vito Balić zaslužan je za izdanje knjige mekog uveza, većeg formata (34 × 24 cm), koja sadrži dvojezični (talijansko-hrvatski) tekst na nenumeriranim dvadeset trima stranicama te revidiranu partituru na sedamdeset četirima stranicama notnog teksta. Nešto izmijenjen uvod prvog izdanja nadopunjen je vrlo korisnim bilješkama i izborom bibliografije, a pridodani su i popis modernih izdanja Lukačićevih moteta, bibliografski opis, tekstovi i kritičke bilješke.

Kako bismo se približili važnosti izdanja Lukačićeve zbirke, potrebno se na trenutak vratiti u povijest. U Hrvatskoj su dosad održana dva važna simpozija o Ivanu Marku Lukačiću. Prvi je organiziran u Zagrebu 8. i 9. studenog 1985. godine, povodom 400. obljetnice rođenja skladatelja, a nakon njega tiskano je prvo kritičko izdanje cjelokupne zbirke *Sacrae cantiones* 1986. godine, u već spomenutoj ediciji Corpus Musicum Franciscanum. Uredništvo, autorstvo prijedloga realizacije dionice *bassa continua* i teksta koji prati partituru potpisuje Stipčević, koji je izdanje zbirke najavio još 1983. godine nakon što je mikrofilm prvotiska originala dostavljen iz krakovske knjižnice. Izdanje je predstavio izlaganjem na simpoziju, a kasnije i tekstom u zborniku radova sa simpozija s naslovom „Zbirka *Sacrae cantiones* i rani barok u Dalmaciji“ (1987.). Povodom 400. obljetnice izdanja zbirke *Sacrae cantiones* održan je drugi međunarodnim znanstveno-umjetnički simpozij u Splitu, pod nazivom „Ivan Lukačić, kapelnik splitske prvostolnice“, od 12. do 14. studenog 2020. godine. Na samom početku trodnevnog simpozija Stipčević je rasvijetlio starije i novije spoznaje o traganju za bibliografskim podacima. Lukačićevo je ime bilo zatrto tijekom 18. i 19. stoljeća. Nažalost, ne spominje ga ni Franjo Ksaver Kuhač na prijelazu u 20. stoljeće. Zbirku *Sacrae cantiones* primjećuje slovenski muzikolog Josip Mantuani tek 1925. godine, a Lukačićeva renesansa počinje 1935. godine nakon povijesnog Plamenčeva koncerta

u Hrvatskom glazbenom zavodu u Zagrebu pod naslovom „Iz hrvatske muzičke prošlosti“ i objavljenih Lukačićevih *Odabраних moteta* koje također uređuje Dragan Plamenac. Njegova istraživanja dotad nepoznate renesansne i barokne glazbe, uz kasnija istraživanja Josipa Andreisa i Lovre Županovića, potaknula su interes za Lukačićevu glazbu. O važnosti Lukačićevih ranobaroknih moteta u povijesti hrvatske glazbe Stipčević progovara u uvodnoj riječi aktualnog izdanja, gdje navodi da *Sacrae cantiones* „zauzima mjesto prvorazrednog značenja“.

Nakon trideset i šest godina pred nama je revidirano izdanje cjelokupne zbirke *Sacrae cantiones* koje je motiv budućim izvedbenim i istraživačkim nastojanjima, a istovremeno nas podsjeća na zaloge koji su prethodili njegovoj realizaciji. Pritom se treba osvrnuti na moderna notna izdanja, osobito na prvo kritičko izdanje cjelokupne zbirke jer su upravo zahvaljujući tim notnim zapisima, upriličene brojne izvedbe Lukačićevih moteta. U drugoj ediciji Stipčević donosi ponešto izmijenjeni Uvod kojim naznačuje društveno-političke prilike u priobalju tijekom 16. i 17. stoljeća, kao i najvažnije biografske podatke o skladatelju. Od tiskanja prvog kritičkog izdanja objavljena je knjiga *Ivan Lukačić* (Stipčević, 2007.) koju prati i dokumentarni film *U potrazi za Lukačićem* (2000.), pa urednici nisu imali potrebu opteretiti partituru s previše detalja iz autorova života. Iako su podaci iz Lukačićeva života izneseni u nešto manjem opsegu, nadodani su drugi podaci, a autor uvodnog teksta i u ovom izdanju skreće pozornost na pretpostavke koje još nisu utvrđene (primjerice o premisi da se Lukačić školovao u Rimu ili Padovi, iako o njegovu dugogodišnjem boravku svjedoče tek dva arhivska dokumenta). Bibliografija (izbor) je proširena za deset jedinica, od kojih čak sedam pripada recentnijim izdanjima (2004.–2022.). Nadodan je popis modernih izdanja zbirke od *Odabраних moteta* (ur. D. Plamenac) iz 1935. do faksimila originala (ur. E. Stipčević) izdanog 1998. godine. Bibliografski opis stavlja pred čitatelja transkribirani tekst naslovnice i posvetu fra J. Finettija nadbiskupu Ponzoniju, kao i sadržaj partiture prema zapisu iz originala. Iako se tekstna izvorišta spominju u Andreisovu predgovoru izdanju *Šesnaest moteta iz zbirke Sacrae cantiones* iz 1970., novo kritičko izdanje donosi tekstne predloške svih moteta i njihova liturgijska podrijetla (koja ostaju nepoznata za dva moteta: *Responde*

Virgo i *Canite et psallite*). Kritičke bilješke ukazuju na dvojbena mjesta ili pogreške koje su pronađene u originalu; dio navedenih korekcija unesen je već u zapis prvog izdanja, dok su neka mjesta revidirana. Urednici su se pridržavali menzuralne notacije izvornika; sačuvane su mjere iz izvornog zapisa kojima se sugeriraju proporcije unutar moteta. Notna trajanja također su transkribirana prema originalu vodeći se orijentacijskom jedinicom umjesto metričke, čime se izvođačima omogućava bolja usmjerenost k retoričkim i melodijskim zahtjevima u interpretaciji umjesto opterećenosti taktnim sustavom. Predznaci su zapisani kraj svake note pa se ne ostavlja otvorenim podrazumijevanje trajanja predznaka unutar takta. U težnji za očuvanjem izvornog izgleda zapisa slično se postupilo i s *musicom fictom* koja je naznačena iznad nota. Osim transkripcije u suvremeno notno crtoblje, taktnih crta i zamjene „starih“ ključeva „modernim“, izvođačima su od velike pomoći logični prijelomi redaka i stranica, koji pridonose čitljivosti notnog zapisa, a praktično je i to što su urednici dodali brojeve taktova koji mogu olakšati snalaženje i ubrzati proces pokusa. Teško je ne spomenuti kako je nekadašnja praksa uređivanja ranobaroknih partitura dodavanjem oznaka za tempo, dinamiku i artikulaciju, kao i ponuđenih prijedloga rješenja *bassa continua*, odraz ponajprije romantičarskog pogleda na ranu glazbu. Osim samog notnog zapisa, najistaknutija je pak promjena u odnosu na prvo izdanje izostanak rješenja dionice *bassa continua*. Sukladno recentnim istraživanjima na području povijesti glazbe, urednici su pomogli izvođačima time što nisu opteretili notni tekst realizacijom dionice *bassa continua*, već su ostavili šifriranu dionicu bez dodatnih sugestija, što je u skladu s ranobaroknom praksom improvizacije i komunikacije *basso continuo* sekcije, kako međusobno (ukoliko je uključeno više instrumenata), tako i s vokalnim dionicama.

S obzirom na zamahe u izvedbenoj praksi koji su obilježili prethodna desetljeća, ali i sustavnu, institucionaliziranu edukaciju glazbenika specijaliziranih za izvođenje rane glazbe, svjedoci smo sve izraženije potrebe za suvremenim notnim edicijama rane glazbe. Dragocjen je stoga svaki napor muzikologa uložen u notno izdanje koje slijedi izvornik transkribirajući ga u suvremeno notno pismo, čitljivo, pregledno i logično, izbjegavajući pritom nadopune koje bi mogle samo otežati razumijevanje partiture i njezinu interpretaciju. Slijedeći postulate o izvedbenoj praksi na početku 17. stoljeća, kritičko izdanje pred nama značajno osuvremenjuje, nadograđuje i koncizno donosi pred izvođače ono najvažnije, izvorni zapis u suvremenoj partituri. Valja nadodati kako je urednički tim pristupio partituri komunicirajući s izvođačima, pomažući kako raznim

detaljima u notnom zapisu, tako i tekstom koji prati izdanje. Usmjeravajući odluke na način stvaranja dijaloga s izvođačima, uredništvo potiče i olakšava put pripreme za suvremene izvedbe u kontekstu povijesnih prilika i spoznaja koje je okružuju.

Stoga ostaje čestitati urednicima u nadi da će drugo izdanje zbirke *Sacrae cantiones* potaknuti vrijedne pregaoce na putu k osuvremenjivanju novih notnih izdanja rane hrvatske glazbe, motivirati istraživače za razne znanstvene diskurse i nadasve otvoriti prostor izvođačima za buduće glazbene ideje, izvedbe i interpretacije, kako u Hrvatskoj, tako i u inozemstvu.

Sara DODIG BAUČIĆ